

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในช่วงที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมและการผลิตเพื่อส่งออก โดยอาศัยความได้เปรียบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์เป็นฐานในการผลิต สำหรับการสร้างรายได้และการมีงานทำของประชากรในประเทศ ทำให้โครงสร้างการผลิตในภาคการเกษตรได้เปลี่ยนแปลงไปตามภาวะเศรษฐกิจ การเมือง และการรวมกลุ่มทางการค้าในภูมิภาคต่างๆ ตลอดจนการแข่งขันระหว่างประเทศที่กำลังพัฒนาด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบการผลิต การค้าและการลงทุนในประเทศ และได้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในรูปปัจจัยการผลิตอย่างมากมาย (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2542 : 1)

การพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาได้เน้นการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ที่ถูกกำหนดนโยบายและวางแผนงานโดยกลุ่มนักการเมืองและหน่วยราชการจากส่วนกลาง หรือการสั่งงานจากเบื้องบนสู่ระดับล่าง (Top-down) เป็นผลโดยตรงจากการเชื่อมโยงเศรษฐกิจโลกเข้าด้วยกัน โดยมีระบบข้อมูลและการสื่อสารที่ทันสมัยกว่าสามารถเคลื่อนย้ายเงินทุนจำนวนมากอย่างรวดเร็วภายใต้การถูกกำหนดของมหาอำนาจทางเศรษฐกิจทั้งอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น ที่มีความพยายามเข้ามาครอบครองในทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่ามหาศาลในประเทศแถบเขตร้อน โดยเฉพาะประเทศไทย ผ่านกลไกการลงทุนและการผลักดันกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มทุนของตัวเอง

การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของบรรษัทข้ามชาติที่ก่อตัวขึ้นมาในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา และเข้าควบคุมครอบงำชี้นำทิศทางการพัฒนาของรัฐบาลหรือรัฐบาลโลกหรือโลกบาลผสมผสานด้วยปรากฏการณ์เศรษฐกิจการเมืองโลกอีก 2 กระแสคือ ประการที่หนึ่ง กระแสการก่อตัวของสิ่งที่เรียกว่า "ตลาดทุนโลก" หรือที่เรียกว่า Global Capital Market ซึ่งมีกลุ่มกองทุนรวม (Hedge Fund) และความจริงกลุ่มบรรษัทข้ามชาติ รวมทั้งธนาคารก็ใช้เวทีตลาดกองทุนโลกนี้ไปในการทำงานเดียวกัน การย้ายถ่ายเททุน เงินทุนต่าง ๆ และการปฏิวัติทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสาร คอมพิวเตอร์ โทรคมนาคม สรุปความก็คือสามารถที่จะเคลื่อนย้ายเงินทุนได้อย่างเสรีและรวดเร็ว และประการที่สอง โลกาภิวัตน์กดดันให้เปิดเสรีทางการเงิน รัฐบาลไทยฝ่ายโลกาภิวัตน์ก็ปฏิบัติตาม โดยเปิดเสรีทางการค้าการเงิน และการลงทุนซึ่งให้สิทธิผู้ลงทุนต่างชาติเท่าเทียมกับผู้ลงทุนของชาติ ซึ่งถ้าหากมีการทำคดีอย่างนี้ไป ผู้ลงทุนต่างชาติมีสิทธิฟ้องเรียกค่าเสียหายจากรัฐบาลไทยได้ แต่รัฐบาลไทยไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายอะไรกับนักลงทุนเหล่านั้นได้เลย (เสน่ห์, 2542:30-31)

ดูเหมือนว่าที่ผ่านมามาประเทศไทยเลือกที่จะอยู่กับฝ่ายที่มีการพัฒนาสู่ความทันสมัย เน้นการสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจและบทบาทของรัฐ รวมทั้งนำเอาตัวชี้วัดความด้อยพัฒนาแบบที่มองจากด้านอุตสาหกรรมเข้ามาตัดสินเศรษฐกิจชวาวนา ผลกระทบก็คือ ชวาวนาไม่มีที่ยืนอยู่ในสังคม ต้องถูกขจัดให้หมดไปกลายเป็นกรรมกร และยังเห็นว่าวัฒนธรรมของชวาวนาคือที่มาของความล้าหลัง เป็นอุปสรรคของการพัฒนา ชวาวนาเป็นเพียงเครื่องมือในการศึกษาและการพัฒนาไปสู่ด้านอื่น ๆ เท่านั้นเอง (ฉัตรทิพย์, 2539:240)

ผลกระทบดังกล่าวทำให้ภาคเกษตรในประเทศอ่อนแอลง ซึ่งอาจสรุปได้ว่า ทรัพยากรมนุษย์ในภาคการเกษตรมีคุณค่าเป็นเพียงปัจจัยการผลิตตัวหนึ่งที่มีความสำคัญไม่มากไปกว่าปัจจัยอื่น ๆ ทั้งปัจจัยทุนการเงินและเทคโนโลยี โดยไม่ได้มีความหมายว่าเป็นผู้ผลิตแต่อย่างใดเลยหรือเป็นเพียงเครื่องมือในการผลิตเท่านั้นเอง ผลกระทบของการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดการถ่ายเททรัพยากรต่าง ๆ จากภาคเกษตรกรรมไปสู่ภาคอุตสาหกรรมจำนวนมหาศาล โดยเฉพาะทรัพยากรมนุษย์หรือแรงงานจากภาคเกษตรหรือภาคชนบทได้หลั่งไหลเข้าสู่ภาคเมืองหรือภาคอุตสาหกรรมจำนวนมาก

ภาคการเกษตรเป็นภาคที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะความมั่นคงทางด้านอาหาร ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาคการเกษตร ซึ่งได้ผลิตอาหารเลี้ยงคนทั้งในประเทศและผลิตสินค้าส่งขายต่างประเทศ ทั้งเป็นอาชีพที่ได้เกี่ยวและเสริมฐานะให้ภาคการผลิตอื่น ๆ เจริญเติบโตเพิ่มมากขึ้น แต่ประชากรในภาคการเกษตรเองยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากมูลค่าผลิตภัณฑ์ของประเทศในสาขาเกษตรต่อประชากรในภาคเกษตรได้เพิ่มจาก 1,797 บาท ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 เป็น 8,110 บาท ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ในขณะที่ภาคนอกภาคเกษตรได้เพิ่มจาก 10,905 บาท เป็น 98,077 บาท ความแตกต่างระหว่างภาคเกษตรและนอกภาคการเกษตรสูงถึง 12 เท่า (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2542 : 1)

ผลกระทบของการพัฒนาได้ก่อให้เกิดช่องว่างในเรื่องของรายได้ การได้รับการบริการพื้นฐานและสวัสดิการจากรัฐระหว่างภาคเกษตรและนอกภาคการเกษตรเพิ่มมากขึ้น ทำให้ภาคการเกษตรเกิดปัญหา ทั้งการขาดแคลนที่ดิน การขาดแคลนแรงงานทางการเกษตร ผลผลิตเกษตรตกต่ำ เกษตรกรขาดรายได้ ปัญหาหนี้สิน สภาพดินเสื่อม การสูญเสียสมดุลทางนิเวศน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้สารเคมีทางการเกษตรในปริมาณที่เพิ่มขึ้นทุกปีและการปลูกพืชเชิงเดี่ยวที่เอื้อต่อการระบาดของแมลงศัตรูพืช นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบให้เกิดปัญหาสังคมตามมา เช่น ปัญหาโรคเอดส์ ยาเสพติด อาชญากรรม ปัญหาเยาวชน ชุมชนแออัด และปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเกิดมลภาวะต่าง ๆ ซึ่งมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ก่อให้เกิดผลกระทบและปัญหาต่าง ๆ อยู่ขณะนี้ การฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน โดยเฉพาะเศรษฐกิจภาคการเกษตรจึงเป็นเรื่องสำคัญ ภายใต้แนวทางของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา ทั้งในแง่ของความต้องการและกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้คนท้องถิ่นเป็นผู้คิดค้นและดำเนินการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง โดยใช้วัฒนธรรมชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ซึ่งน่าจะเป็นทางออกที่สำคัญของการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทยทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) จึงได้เน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรใน 4 เรื่อง ดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กรเกษตรกรให้เกิดความเข้มแข็ง
2. การพัฒนาระบบการผลิตและการค้าสินค้าเกษตร
3. การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร
4. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เป็นการมุ่งพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้ มีความสามารถในการจัดการทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรได้รับส่วนปันผลจากการพัฒนาที่เป็นธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2541 : 81)

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ได้เน้นนโยบายที่สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งมีความสอดคล้องในเรื่องดังกล่าว คือ นโยบายว่าด้วยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นที่ได้มีการยกระดับสภาตำบลที่มีรายได้ตามเกณฑ์ขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นการยกระดับสภาตำบลให้เป็นนิติบุคคล อบต.เป็นทั้งองค์กรชุมชนและราชการบริหารส่วนท้องถิ่นมีสิทธิเทียบเท่าหน่วยราชการ โดยทั่วไป และได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันมี อบต. ที่ได้จัดตั้งไปแล้วจำนวน 6,937 แห่งทั่วประเทศ (กรมการปกครอง 2541 : 11)

ในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยการยกระดับสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ได้มีการกระจายบทบาท อำนาจหน้าที่ ดังนี้

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ตามมาตรา 67 (กรมการปกครอง 2542 : 121) ดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

- (4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (7) ค้ำครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- (9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) อาจจัดทำกิจกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ตาม
มาตรา 68 (กรมการปกครอง 2542 : 122) ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่าง โดยวิธีอื่น
- (3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- (4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจ และสวนสาธารณะ
- (5) ให้มีการส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
- (6) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
- (7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- (8) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- (9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- (10) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- (11) กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
- (12) การท่องเที่ยว
- (13) การผังเมือง

ถ้าหากพิจารณาในประเด็นเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่หลักของ อบต. ส่วนใหญ่เน้นงานในส่วนของการพัฒนาสาธารณูปโภคเป็นหลัก ขณะเดียวกันการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตรถูกบรรจุอยู่ในส่วนอำนาจหน้าที่ที่อาจดำเนินการได้เท่านั้น ดังนั้นโอกาสที่การพัฒนาด้านการเกษตรจะได้รับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนจาก อบต. จึงมีน้อยมาก แม้ว่าสมาชิก อบต. ส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรก็ตาม

แต่อย่างไรก็ตามถ้าหากมองโดยภาพรวมของอำนาจหน้าที่ของ อบต. แล้วนับว่ามีความครอบคลุมต่อการแก้ปัญหาในชุมชนของตัวเองพอสมควร ถือได้ว่าเป็นการสนับสนุนให้องค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของตัวเองให้มากที่สุด อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพ

ภาพชีวิตของเกษตรกรให้สูงขึ้น เพื่อให้สามารถรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของภาคเกษตร หรือภาคชนบทให้เกิดความมั่นคง

อย่างไรก็ตามแม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีอิสระในการดำเนินงานซึ่งได้ดำเนินการมาแล้วกว่า 4 ปี แต่ อบต. ส่วนใหญ่ก็ยังให้ความสำคัญกับการจัดทำโครงการสร้างถนนและแหล่งน้ำ อันส่งผลให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการคอร์ปชั่นได้อย่างชาญฉลาด การอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ของข้าราชการ นายทุนและนักการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติทำให้ผู้นำ อบต. เรียนรู้วิธีการหาเสียงโดยการซื้อเสียง การภาคภูมิใจกับเครื่องแบบสีเทา ก็มีความคิดในการพัฒนาเพียงแต่การสร้างสาธารณูปโภคเหมือนกับวงจรทางการเมือง (สมพันธ์, 2541 : 30)

จากการสืบทอดแนวความคิดการพัฒนาตามแบบอย่างแห่งรัฐชาติและการเมืองไทยจากนโยบายสู่ระดับท้องถิ่น ได้ส่งผลให้ อบต. ส่วนใหญ่ไม่ได้คิดถึงเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจมากนัก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการฝึกฝนอาชีพเพื่อเสริมรายได้ การพัฒนาธุรกิจชุมชนเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้กับเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาระบบตลาดร่วมสู่การพึ่งตนเองในการตลาดของเกษตรกรซึ่งเป็นจุดอ่อนของเกษตรกรตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมา การส่งเสริมและการสนับสนุนอาชีพเกษตรซึ่งเป็นเรื่องที่เกษตรกรไทยส่วนใหญ่กำลังเผชิญปัญหาอยู่ขณะนี้ และเป็นรากฐานของสังคมไทยในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน หากเป็นดังนี้แล้วแม้ว่า อบต. จะมีงบประมาณจำนวนมาก มีวัสดุอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ และมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถจำนวนมาก ก็ไม่อาจแก้ปัญหาความยากจนในชนบทได้

การพัฒนา อบต. ไปสู่การคิดและแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรของคนในชุมชนจึงเป็นเรื่องสำคัญ แต่อาจจะมีปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อรูปธรรมการดำเนินการแก้ปัญหา ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ความเข้าใจของสมาชิกอบต. ต่อบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายของตัวเองในการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนและการส่งเสริมอาชีพเกษตรกร เพราะพื้นฐานความคิดของสมาชิก อบต. ส่วนใหญ่มาจากการปลูกฝังทางสังคมโดยผ่านระบบราชการไทย นักการเมืองและนายทุน ที่มองเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก และประการสำคัญ อบต. ยังไม่มีกลไกและเครื่องมือการเรียนรู้บทบาทการพัฒนาท้องถิ่นที่ดีพอ

2. กระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรกลุ่ม ๆ ในชุมชน โดยเฉพาะการผลักดันแผนงานทางด้านเศรษฐกิจสู่แผนงานอบต. ได้เกิดขึ้นน้อยมาก ซึ่งก็แสดงว่าเกษตรกรก็ยังไม่เข้าใจบทบาทของตัวเองต่อการเรียกร้องสิทธิในการรับการพัฒนาด้านอาชีพจากอบต. และหน่วยงานของภาครัฐระดับท้องถิ่น และเหตุผลส่วนหนึ่งมาจากความเคยชินต่อกระบวนการพัฒนาของระบบราชการที่บริหารราชการแบบสั่งการจากเบื้องบน ทำให้การมีส่วนร่วมของเกษตรกรต่อการพัฒนาในช่วงที่ผ่านมาเกิดขึ้นน้อย

3. นโยบายการเกษตรระดับท้องถิ่น แบ่งเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

3.1 นโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรของ อบต. โดยตรง ในส่วนที่เป็นอำนาจหน้าที่ของ อบต. ซึ่งส่วนใหญ่เน้นการแก้ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานเป็นอำนาจหน้าที่หลักที่ต้องทำ แต่การส่งเสริมการเกษตรเป็นเพียงบทบาทที่อาจทำได้เท่านั้นเองทำให้เกิดช่องว่างในการเลือกปฏิบัติของ อบต.ต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของชุมชน

3.2 นโยบายการเกษตรแห่งชาติที่ผ่านกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนให้อบต. ส่งเสริมอาชีพเกษตรระดับท้องถิ่น ซึ่งยังไม่ชัดเจน โดยเฉพาะการบริหารงาน การจัดการงบประมาณและการวางแผนงาน ซึ่งยังผูกขาดอยู่ที่หน่วยราชการที่ส่งเสริมการเกษตร

อย่างไรก็ตามองค์การบริหารส่วนตำบลก็ถือว่าเป็นองค์กรชุมชนและเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนาระดับท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนและเข้าใจปัญหาของชุมชนมากที่สุด สามารถตรวจสอบได้ง่ายโดยอาศัยประชาชน กลุ่มเกษตรกรกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นและสมาชิกของ อบต. ที่พลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาบริหารงาน ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้จะเป็นกลไกที่สำคัญในการควบคุมดูแลผลประโยชน์ของตัวเองและของชุมชน เป็นการตรวจสอบการดำเนินงานของอบต. ให้เกิดความโปร่งใสต่อการบริหารงานแก้ไขปัญหาในชุมชน

ด้วยเหตุผลหลาย ๆ ประการนี้เอง อบต. จึงเป็นองค์กรท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่อันชอบธรรมโดยกฎหมายเทียบเท่าหน่วยราชการ โดยทั่วไปที่มีสิทธิในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองอย่างเต็มรูปแบบโดยเน้นการพัฒนาจากระดับฐานรากและสังคมไทยส่วนใหญ่เป็นชุมชนชนบทที่ประกอบอาชีพการเกษตรที่เป็นพื้นฐานเศรษฐกิจภาคอื่น ๆ ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ดังนั้นอบต. จึงน่าจะเป็นองค์กรชุมชนที่เป็นตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจภาคการเกษตรในระดับท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีกลุ่มเกษตรกรกลุ่มต่าง ๆ เข้าไปร่วมมือกัน ซึ่งหมายถึงการรวมพลังความคิด ความร่วมมือ และการเชื่อมประสานของกลุ่มคนในท้องถิ่นและการประสานศักยภาพของกลุ่มคนภายนอกเข้าไปสนับสนุนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่กำลังเผชิญกันอยู่ในปัจจุบัน จึงควรที่ทุกฝ่ายจะหันมาให้ความสนใจและให้การสนับสนุนการดำเนินงานของอบต. ต่อการส่งเสริมการเกษตรเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจของประเทศให้เกิดความมั่นคงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพ ข้อจำกัด และเงื่อนไขต่าง ๆ ในการดำเนินงานของ อบต. ต่อการส่งเสริมอาชีพเกษตร
2. เพื่อพัฒนากระบวนการในการดำเนินงานของ อบต. ต่อการส่งเสริมอาชีพเกษตร

คำถามหลักของการวิจัย

ทำอย่างไรให้ อบต. เห็นความสำคัญของการวางแผนงานและการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเกษตรในชุมชนของตัวเองมากขึ้นภายใต้อำนาจหน้าที่อันชอบธรรมตามกฎหมาย โดยที่ อบต. เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนภาคการเกษตรในอนาคตบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มในชุมชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย

1. ได้รับความรู้เกี่ยวกับข้อจำกัด และเงื่อนไขต่างๆ ในการดำเนินงานของ อบต. ต่อการส่งเสริมอาชีพเกษตรกร
2. เกิดรูปแบบหรือกระบวนการในการดำเนินงานของ อบต. ต่อการส่งเสริมอาชีพเกษตรกร

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

ใช้ระยะเวลาดำเนินการวิจัย 1 ปี คือ ตั้งแต่ เดือนมิถุนายน 2542 - เดือนพฤษภาคม 2543

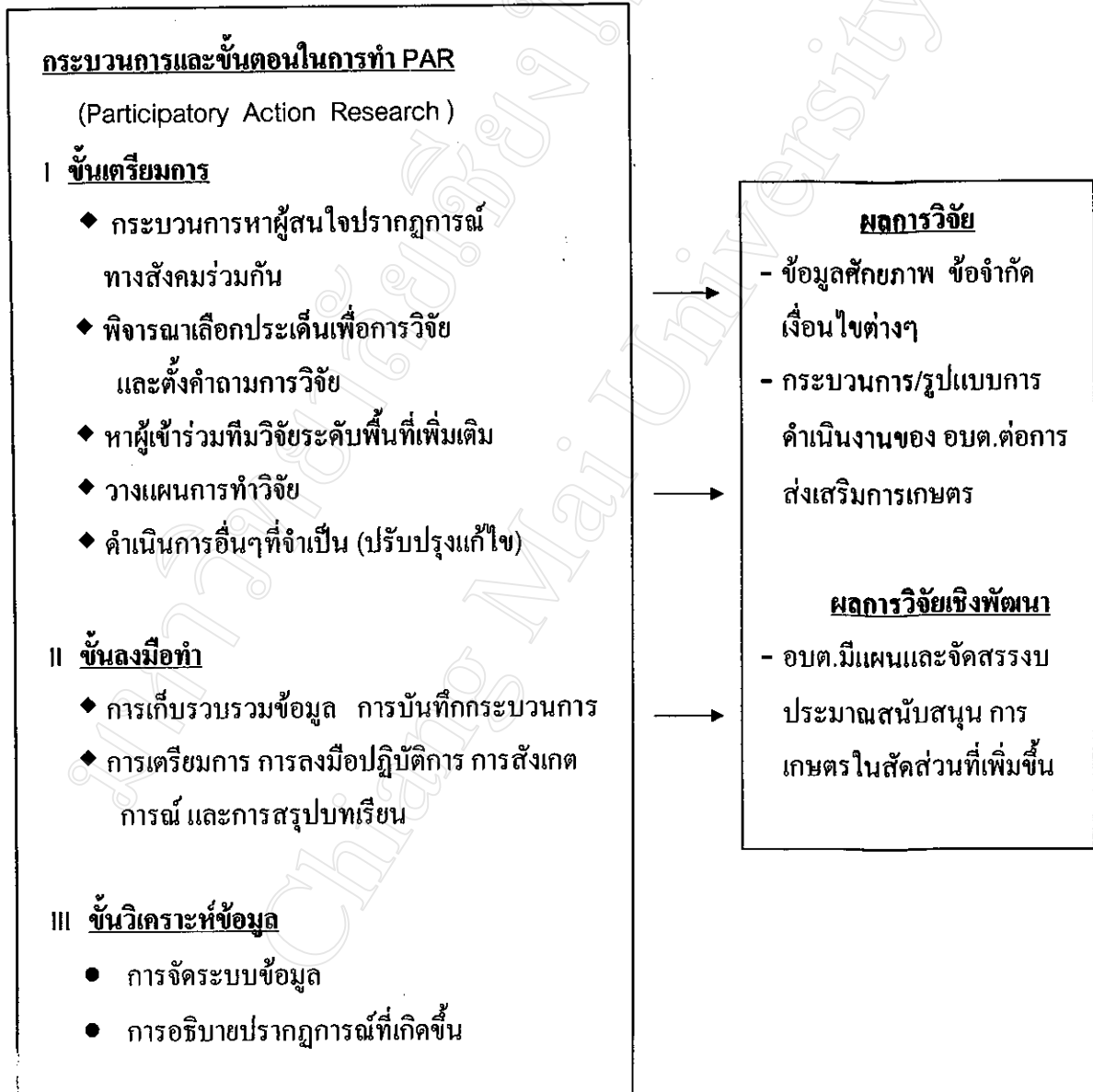
กรอบแนวทางของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ใช้วิธีวิจัยโดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ซึ่งมีขั้นตอนในการศึกษาวิจัย 3 ขั้นตอนใหญ่ๆ กล่าวคือ 1. ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นตอนของการพิจารณาถึงการหาผู้ร่วมทีมวิจัยที่มีข้อสงสัยและมีความสนใจในปรากฏการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นในประเด็นการดำเนินงานของ อบต. นำไปสู่การตั้งคำถามการวิจัยและกำหนดประเด็นที่จะศึกษา และการวางแผนการวิจัย รวมถึงการปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 2. ขั้นลงมือทำ เป็นขั้นตอนของการลงมือปฏิบัติการตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน การเตรียมการและนำไปสู่การปฏิบัติการ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การบันทึกกระบวนการ และการสรุปบทเรียนหลังการปฏิบัติการ และ (3) ขั้นวิเคราะห์และสรุปข้อค้นพบเพื่อเชื่อมโยงกับแนวความคิดและทฤษฎีที่ได้กล่าวอ้างไว้ เป็นขั้นตอนของการจัดระบบข้อมูลและการอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น (ปรับจาก อุทัย, 2541)

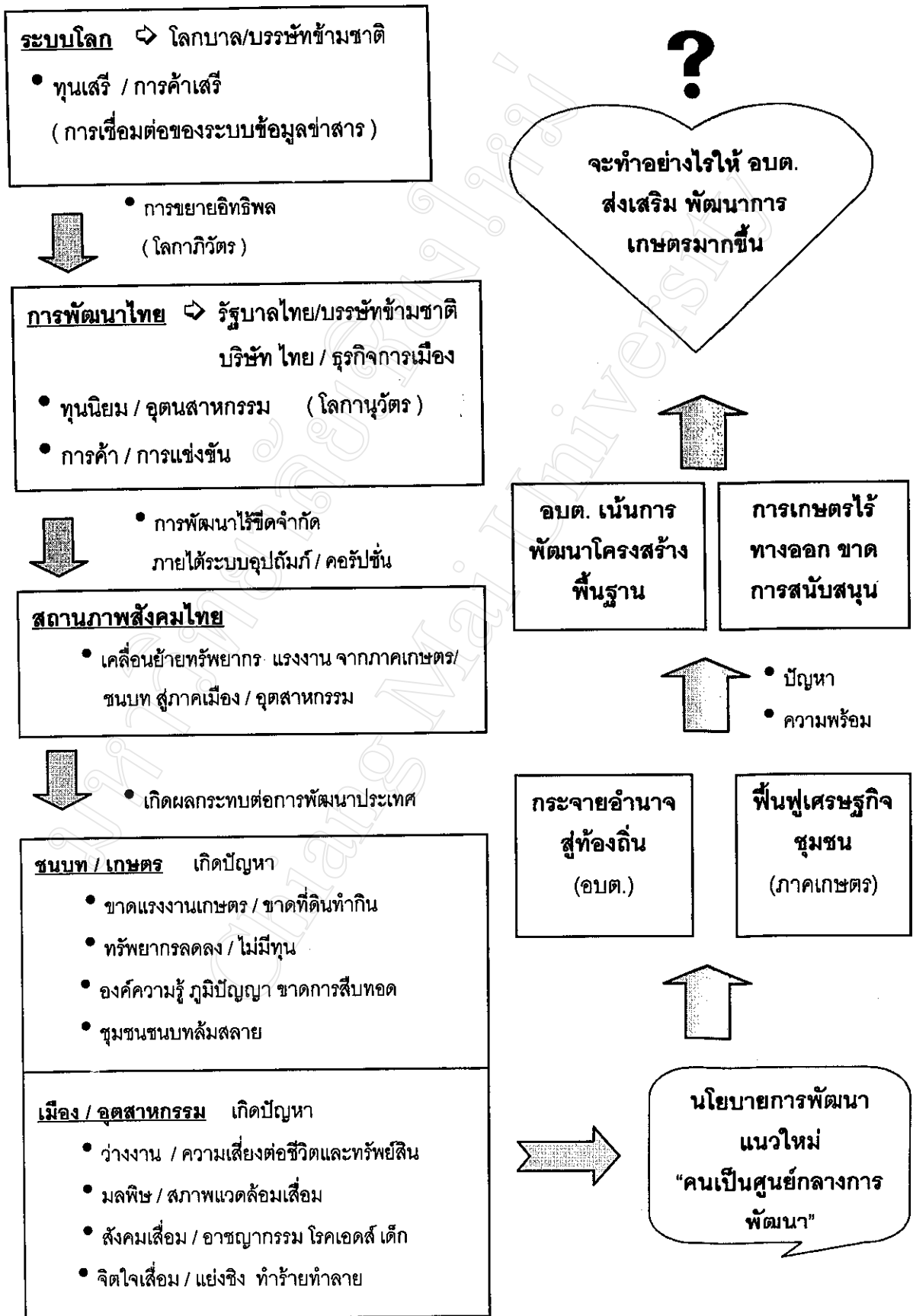
แผนภูมิที่ 1. กรอบแนวทางของการวิจัย

กระบวนการ (Process)

ผลที่คาดว่าจะได้รับ(Out - Put)

ที่มา: ปรับมาจาก อุทัย ดุลยเกษม, 2541

นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

องค์การบริหารส่วนตำบล (Tambon Administrative Organization) หมายถึง อบต. ที่ถูกจัดตั้งขึ้นมาตาม พ.ร.บ. สถาปนาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 111 ตอนที่ 53 ก. ลงวันที่ 2 ธันวาคม 2537 มาตรา 40 สถาปนาที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงเลยมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาท (กรมการปกครอง. 2541:4)

กระบวนการ (Process) ขั้นตอนการกระทำหรือกระบวนการที่เกี่ยวข้องกัน อันส่งผลถึงความต่อเนื่องหรือการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีองค์ประกอบในเรื่องของการวางแผนการดำเนินงาน การวิเคราะห์ การสรุป และการประมวลผล